

מתניתין:

ובגמרא יתבאר טעם הדבר.

ואם ראוהו שלשה בלבד, והן בית דין — יעמדו השנים [מתוך השלשה] לעדות, ויושיבו שני דיינים מחבריהם שאינם מבית הדין, אצל היחיד, ויהיו בסך הכל שלשה דיינים.

ועידו השנים בפניהם, ויאמרו "מקודש מקודש".

ומדוע הוצרכו להוסיף שני דיינים אל היחיד?

מפני שאין היחיד נאמן על ידי עצמו לומר מקודש.

גמרא:

שנינו במשנה: ראוהו בית דין וכל ישראל,

ראוהו בית דין וכל ישראל, (1) את חידוש הלבנה, ביום השלשים.

או שראוהו שני עדים, ונחקרו העדים בבית דין ונמצאו עדי אמת.

ולא הספיקו בית דין לומר "מקודש" עד שחשיכה, ושקעה החמה, והגיע ליל השלושים ואחד — הרי חודש זה מעובר, (2) בן שלשים יום. ויהיה ראש חודש רק למחרתו, ביום השלשים ואחד.

ראוהו בית דין בלבד, ואין עדים אחרים בדבר. הרי אף על פי שכל הדיינים ראוהו, בכל זאת — יעמדו שנים מתוך הדיינים, ויעידו בפניהם של שאר הדיינים, ויאמרו "מקודש" "מקודש".

ומדובר כאן שיש שלשה דיינים, מלבד השניים המעידים. (3)

1. ומונין [את כל הימים] לאותו החדש מיום שלשים, הואיל ונראה הירח בלילו". עד כאן לשונו.

והריטב"א תמה על דברי הרמב"ם ממשנתנו, ששנינו אם בית דין וכל ישראל ראו את חידוש הלבנה ביום השלשים ולא הספיקו לומר מקודש הרי זה מעובר. ואף הרמב"ם עצמו הביא את משנתנו להלכה [בפרק ב הלכה ח].

3. ופירשו תוספות, שמדובר כאן בבית דין של עשרים ושלשה [דהיינו "סנהדרין קטנה" שבכוחה לדון דיני נפשות]. ולכן יכולים שנים לפרוש מן הסנהדרין ולהעיד בפני חבריהם, כי עדיין יש שם עוד שלשה דיינים, שהם בית דין לדיני ממונות. וקידוש החדש הוקש לדיני

1. אין הכוונה שכל ישראל ממש ראוהו, אלא זו גוזמא בעלמא, וכוונת המשנה לומר שראוהו קהל גדול מישראל והתפרסם הדבר. ריטב"א.

2. כתב הרמב"ם [קידוש החדש ג טו]: בית דין שישבו כל יום שלשים ולא באו עדים, והשכימו בנשף [והקדימו בלילה] ועברו את החדש. ואחר ארבעה או חמשה ימים באו עדים רחוקים [ממרחקים], והעידו שראו את החדש בזמנו שהוא ליל שלשים, ואפילו באו בסוף החדש.

[בית דין] מאיימין עליהן איום גדול ומטריחין עליהן. ומשתדלין בית דין שלא יקדשו חדש זה, הואיל ויצא שמו "מעובר". ואם עמדו העדים בעדותן ונמצאת [העדות] מכוונת, והרי העדים אנשים ידועים ונבונים, ונחקרה העדות כראוי, מקדשין אותה [למפרע מיום השלשים].